

7. STÁTNÍ ÚŘEDNÍCI

Spor o státního úředníka jako odraz sporů o charakter a funkce státní správy

PhDr. Radim Bureš

**Kurz „Dobré vládnutí a veřejná správa“
FSV LS 2019**

HROZÍ MOCENSKÁ ZVŮLE STÁTNÍCH ÚŘEDNÍKŮ?

USA ADMINISTRATIVNÍ VÝVOJ - A PARALELY S VÝVOJEM V ČR PO 1989

- USA:
- 1800 - 3.000 zaměstnanců
- 3 ministerstva (financí, zahraničí a války),
později ještě námořnictva
- 1821 - 6.900 zaměstnanců
- Úředníci se rekrutují z pozemkové šlechty a
svobodných povolání
- Do jisté míry dědičné
- Elitářské – podle původu i vzdělání

SPOIL SYSTEM

- 1828 –Andrew Jackson – reforma – demokratizace
- Zavedení „spoil“ systému (spoil = kořist)
- Státní úřady se začínají obsazovat podle politického klíče
- Posilování role politických stran
- Odhaduje se, že se po volbách měnilo 90 % federálních zaměstnanců
- Konexe a cronyism nahradily sociální status při obsazování úřadů
- Prodávání úřadů, úplatky a provize do stranických pokladen

SPOR O CHARAKTER JACKSONOVÝCH REFOREM

- Jedná se o otevření dveří korupci
- Nebo se jedná o demokratizaci úřadů a jejich otevření širokým vrstvám
- Sport „spoil“ vs. „merit“
- Merit (zásluha, hodnota, cena) = důraz na kvalitu, vzdělanost, profesionalitu,

Spor „responsiveness“ a „competence“:

- Úředníci navázaní na vítěznou politickou stranu budou lépe reagovat na potřeby občanů („responsiveness“)
- Úředníci nezávislí na politické straně – více objektivní v rozhodování, vyšší odborná kvalita („competence“)

Negativní stránka „spoil systému“ – obchodování s úřady

Loajalita úředníka k politické straně – je to ústup od profesionality nebo přiblížení voleným zástupcům?

PENDLETON ACT 1883

- Ustavil Státní službu
  - Zavedl otevřené výběrové přijímací a kariérní řízení
  - Ustavil Civil Service Commission (založena účasti zástupců obou stran)
- ○ Pendletonův Act neřešil propouštění ze služby

LLOYD-LAFOLLETT ACT 1912

- Lloyd-Lafollett Act 1912 – zavádí definitivu
- Státní zaměstnanec nemůže být propuštěn, pokud jeho výkon neklesne pod požadovaný standard, nebo se nedopustí neetického chování

- Lloyd-Lafollett Act neřešil využíván státních úředníků ve volebním boji

HATCH ACT 1939 A 1940

- Zavádí politickou neutralitu a zakazuje určité politické aktivity
- Otázka hranice zasahování do základních politických práv

KRITIKA US „MERIT“ SYSTÉMU

- Kritika uzavřenosti
- Přehnané seniority
- Pokles výkonů
- Omezení moci politiků – ale politik potřebuje „moc“, aby mohl vládnout

CIVIL SERVICE REFORM ACT - 1978

- Zachování, ale oslabení základních principů – „merit“ a „neutrality“
- Založení „Senior Executive Service“ – vyšší státní služby s vyšším podílem politické ingerence
- Zvyšuje se počet nejvyšších funkcí, které jsou politicky obsazované

CIVIL SERVICE REFORM ACT - PRINCIPY

1. Otevřené výběrové řízení
2. Rovné zacházení
3. Stejné platové podmínky
4. Požadován vysoký standard osobní integrity
5. Efektivní výkon
6. Kariéra na základě výkonů
7. Nabídka vzdělávání

CIVIL SERVICE REFORM ACT – PRINCIPY POKRAČOVÁNÍ

8. Zaměstnanci

- a) mají být chráněni před svévolným zacházením, osobním favoritismem či perzekucí z politických důvodů
- b) se mají zdržet využívání svého úřadu k ovlivňování voleb či nominací na kandidatury

9. Zaměstnanci mají být chráněni proti postihu za zákonné zveřejnění informací, které na základě přiměřených důkazů (reasonable believe evidences) ukazují na

- a) Porušování zákona, nařízení či pravidel
- b) Zneužívání prostředků či autority

ČESKÁ REPUBLIKA - ÚSTAVA

- § 79
- (2) Právní poměry státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech upravuje zákon.
- Zákon přijat v roce 2002 pod tlakem EU, ale nikdy nevstoupil v účinnost
- Účinný zákon až v roce 2014

WEBER

- „Zastávání úřadu není právně, ani fakticky chápáno jako nárok na rentu, ani jako pevně fixovaná směna výkonů a odměn.....
- Vstup do úřadu představuje jakýsi závazek věrnosti ze strany úředníka kompenzovaný závazkem zajištění jeho existence ze strany zaměstnavatele.“
- Max Weber, podle Kellera

PROČ MÁ MÍT ÚŘEDNÍK ZVLÁŠTNÍ PRÁVNÍ POSTAVENÍ?

- Mocenské postavení
- Specifické nároky
- Nestrannost

SOUKROMOPRÁVNÍ VS. VEŘEJNOPRÁVNÍ ÚPRAVA

- Soukromoprávní vztah:
- Vztah zaměstnance a zaměstnavatele e právně rovnocenný – zaměstnanec dělá to, k čemu se dobrovolně smluvně zavázal. Nad tento rámec nemůže být k ničemu nucen.
- Veřejnoprávní (služební) vztah – vztah není rovnocenný, zaměstnanci může být něco nařízeno (např. přeložení do jiné části země).
- To je kompenzováno určitými výhodami
- Běžné u bezpečnostních sborů

VEŘEJNOPRÁVNÍ ÚPRAVA : PŘÍKLADY

- § 47- přeložení
- Státního zaměstnance lze přeložit až na 60 dní i bez jeho souhlasu

ZÁKON 234/2014 SB., O STÁTNÍ SLUŽBĚ

- Zákon upravuje:

- a) právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu,
- b) organizační věci státní služby
- c) služební vztahy státních zaměstnanců,
- d) odměňování státních zaměstnanců a
- e) řízení ve věcech služebního poměru.

PORTÁL STÁTNÍ SLUŽBY

WWW.MVCR/SLUZBA/

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Mapa serveru Textová verze Rozšířené vyhledávání

Rychlé menu

Státní služba

Úvod Aktuality O státní službě Informační systém o státní službě Mezinárodní spolupráce Dokumenty a stanoviska Kontakty

AKTUALITY

Sekce pro státní službu zveřejňuje aktuální vzory rozhodnutí o platu v souvislosti s novelizační nařízením vlády č. 304/2014 Sb.

Vzory jsou dostupné zde:

Seminář pro zaměstnavatele

Sekce pro státní službu organizuje seminář pro zaměstnavatele, který se uskuteční ve ...

Sekce pro státní službu zveřejnila novou sadu příloh k obecné části úřednické zkoušky s platností od 1. 9. 2016

STÁTNÍ SLUŽBA

Zákon o státní službě byl zveřejněn ve Sbírce zákonů České republiky dne 6. listopadu 2014 pod č. 234 a jeho plná účinnost nastává k 1. lednu 2015. Úpravuje zejména právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu a představuje významný krok k zavedení stabilní a profesionální státní správy.

Jedním z hlavních cílů zákona o státní službě je zefektivnění a modernizace státní správy. Organizace služebních úřadů bude v obecné rovině stanovena právním předpisem a počet služebních míst státních zaměstnanců bude schvalovat vláda České republiky. Na státní službu bude dohlížet samostatná sekce pro státní službu zřízená při Ministerstvu vnitra, v čele s náměstkem jmenovaným vládou.

MVČR

EUROPEAN COMMISSION
CIVIL SERVICE

INFORMAČNÍ SYSTÉM O STÁTNÍ SLUŽBĚ

VYBĚROVÁ ŘÍZENÍ
SEKCE PRO STÁTNÍ SLUŽBU

Strategický rámec
rozvoje VS

Položit dotaz

Položte dotaz ke služebnímu zákonu

Často kladené dotazy

Odpovědi na často kladené dotazy

© 2015 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena.

Mapa serveru | Kontakty | Prohlášení o přístupnosti | RSS

16:44
2.11.2016

§ 3 SPRÁVNÍ ÚŘAD

Správním úřadem pro účely tohoto zákona je ministerstvo a jiný správní úřad, jestliže je zřízen zákonem a je zákonem výslovně označen jako správní úřad nebo orgán státní správy.

- Viz. seznam

PŘÍKLAD - ČŠI

- **Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
- § 173 Česká školní inspekce
-
- (1) Česká školní inspekce je správní úřad s celostátní působností, který je organizační složkou státu a účetní jednotkou.
- (2) Česká školní inspekce je organizačně členěna na ústředí České školní inspekce se sídlem v Praze a inspektoráty České školní inspekce. Ministerstvo je ve věcech státní služby nadřízeným služebním úřadem České školní inspekce.
-
- (3) **V čele České školní inspekce je ústřední školní inspektor; jeho výběr, jmenování a odvolání se řídí zákonem o státní službě.**
-

(2) SLUŽBA PODLE TOHOTO ZÁKONA ZAHHRNUJE

- a) přípravu návrhů právních předpisů a zajišťování právní činnosti,
- b) Přípravu mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie nebo jiné mezinárodní organizace,
- c) přípravu návrhů koncepcí, strategií a programů,
- d) řízení a usměrňování činnosti jiných správních úřadů , organizačních složek státu , které nejsou správními úřady, nebo orgánů veřejné moci, které nejsou správními úřady
- e) vytváření a správu informačních systémů veřejné správy podle jiného zákona, s výjimkou provozních informačních systémů
- f) státní statistickou službu,
- g) správu kapitoly státního rozpočtu vůči organizačním složkám státu a právníkům osobám, s výjimkou služebního úřadu, ve kterém je služba vykonávána,
- h) ochranu utajovaných informací,
- i) zabezpečování obrany státu,
- j) zabezpečování vnitřního pořádku a bezpečnosti,
- k) obhajobu zahraničních zájmů České republiky a zájmů České republiky vyplývající z jejího členství v Evropské unii nebo jiných mezinárodních organizacích,
- l) přípravu nebo realizaci dotační politiku,
- m) přípravu nebo realizaci politiky výzkumu a vývoje,
- n) přípravu a provádění správních úkonů včetně kontroly,
- o) ochrana obyvatelstva, krizové řízení a integrovaný záchranný systém
- p) zadávání veřejných zakázek
- q) audit
- r) zajišťování organizačních věcí služby a správy služebních vztahů a odměňování státních zaměstnanců,
- s) řízení činností a) až r)
- t) přípravu a vypracování odborných věcných podkladů k činnostem uvedeným v písmenech a) až d), g), k) až n) a p), s výjimkou podkladů spočívajících ve fyzikálních měřeních, chemických rozborech nebo kontrole, porovnávání a určování technických parametrů.

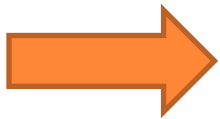
OBORY SLUŽBY

- Kvalifikace
- Vnitřní prostupnost
- Viz. seznam

ŘÍZENÍ STÁTNÍ SLUŽBY

- Generální ředitelství státní služby

- Opozice zásadně proti
- Státní službu řídí „náměstek ministra vnitra pro státní službu“
- Náměstka pro státní službu jmenuje vláda na návrh předsedy vlády na dobu 6 let na základě výsledku výběrového řízení. Nikdo nemůže být náměstkem pro státní službu jmenován více než jednou. (§ 52)

KALOUSEK: VZNIKNE CITADELA
ÚŘEDNICKÉ ŠLECHTY

ŘÍZENÍ STÁTNÍ SLUŽBY

- Náměstek MV pro státní službu
  - Metodicky řídí státní službu
  - Personálně řídí státní tajemníky
- Státní tajemník
  - de facto nadřízení státních úředníků v personálních věcech

§ 15 STÁTNÍ TAJEMNÍK

- (1) Služební místo státního tajemníka se zřizuje v ministerstvu a v Úřadu vlády. Státní tajemník má postavení náměstka pro řízení sekce.
- (2) Státní tajemník řídí činnosti související se zajišťováním organizačních věcí služby, správy služebních vztahů a odměňování státních zaměstnanců a vedoucího služebního úřadu podřízeného

SYSTEMIZACE

- Stanovuje počty státních úředníků v jednotlivých úřadech a agendách
- Stanovuje jejich kvalifikace

SYSTEMIZACE

(PŘEHLED ÚŘEDNICKÝCH POZIC VE STÁTNÍ SPRÁVĚ)

- Počty státní úředníků jsou přesně stanoveny na každý rok tzv. systemizací
- Systemizace je základní nástroj pro rozpočtování osobních nákladů ve státní službě

§ 17 SYSTEMIZACE POKRAČ.

(1) Systemizace vychází ze závazných pravidel pro organizaci služebních úřadů tak, aby byl zajištěn řádný výkon působnosti služebního úřadu, a stanoví pro každý služební úřad.

Systemizace stanoví

- a) počet služebních míst státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, klasifikovaných platovými třídami,
- b) počet služebních míst představených klasifikovaných platovými třídami,
- c) objem prostředků na platy státních zaměstnanců,
- d) počet služebních míst, u kterých je s ohledem na ochranu veřejného zájmu nezbytným požadavkem státní občanství České republiky,
- e) počet služebních míst, u kterých se stanoví zákaz se po skončení služebního poměru přímo nebo nepřímo podílet na podnikání nebo jiné činnosti podnikatelů nebo být jejich společníkem nebo členem v oboru, který je shodný s příslušným oborem služby, nebo být v pracovním nebo obdobném poměru k podnikateli v takovém oboru (dále jen „zákaz konkurence“).

SYSTEMATIZACE POKRAČ. 2

- (2) Návrh systemizace vypracuje Ministerstvo vnitra v dohodě s Ministerstvem financí na základě návrhů služebních orgánů , které mu je v termínu stanoveném Ministerstvem vnitra předkládají prostřednictvím příslušných ústředních správních úřadů.
- Při vypracování návrhu systemizace ministerstva nebo jemu podřízeného služebního úřadu se postupuje v součinnosti s příslušným členem vlády,
- V případě Ministerstva vnitra návrh systemizace vypracovává státní tajemník v součinnosti s ministrem vnitra, a pokud jde o část systemizace týkající se sekce pro státní službu, též v součinnosti s náměstkem pro státní službu; návrh systemizace předkládá státní tajemník.
- (5) Služební místa a finanční prostředky na platy státních zaměstnanců podle schválené systemizace nelze použít pro jiný účel.

ZMĚNA SYSTEMIZACE

- Změna systemizace poté, co nabyla účinnosti, je-li jejím důsledkem změna počtu služebních míst, objemu prostředků na platy státních zaměstnanců nebo změna platové třídy státního zaměstnance o více než jednu třídu dolů nebo o dvě třídy nahoru, je přípustná, jen dojde-li ke změně působnosti správního úřadu nebo k podstatné změně podmínek, za kterých byla systemizace schválena;

§ 19 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SLUŽEBNÍHO ÚŘADU

- (1) Služební orgán zpracuje podle systemizace návrh organizační struktury služebního úřadu nebo její změny a prostřednictvím příslušného ústředního správního úřadu jej předloží Ministerstvu vnitra k vyjádření.

VÝBĚROVÉ ŘÍZENÍ

- Relativně uzavřená státní správa
- Důraz na kvalifikaci, zkušenost kariérné vzestup

§ 24 VÝBĚROVÉ ŘÍZENÍ NA OBSAZENÍ VOLNÉHO SLUŽEBNÍHO MÍSTA

- (1) Na obsazení volného služebního místa se koná výběrové řízení
- Viz. Portál státní správy

OTEVŘENÁ VS. UZAVŘENÁ STÁTNÍ SPRÁVA

- Výběrové řízení na náměstka pro řízení sekce - § 55
- Výběrové řízení na ředitele odboru - § 57

PLATOVÉ PODMÍNKY – NÁROKOVÉ SLOŽKY

- Platový tarif
- Stupnice platových tarifů – Nařízení vlády ze dne 8. prosince 2014 o platových poměrech státních zaměstnanců
- Platová třída – podle náročnosti vykonávané činnosti, obecně příloha ke služebnímu zákonu (dále viz. katalog správních činností)
- Platový stupeň – podle počtu odsloužených let
- Příplatek za vedení
- Příplatek za službu ve stíženém pracovním prostředí
- Zvláštní příplatek

PLATOVÉ PODMÍNKY – NENÁROKOVÉ SLOŽKY

○ Osobní ohodnocení

- Přiznává se (odebírá se v návaznosti na výsledky osobního hodnocení)
- Vynikající hodnocení – 50%
- Dobré hodnocení – 30%
- Dostačující hodnocení – 10%
- Nedostačující – odejme se
- 100% - vynikající, všeobecně uznávaní odborníci, 10 – 16 platová třída

○ Odměny

- Zastropovány 25% nejvyššího tarifu, včetně osobního ohodnocení a příplatku za vedení

ZVLÁŠTNÍ PŘÍPLATEK

5 SKUPIN - PŘÍKLADY

- I. Jednání s uchazeči o zaměstnání
- I. Kontrolní činnost konaná mimo služební úřad
- II. Práce s osobami zadržnými, obviněnými či odsouzenými
- II. Kontakt s cizinci zajištěnými v zařízeních pro zajištění cizinců
- III. Výkon služby spojené s manipulací s výbušninami
- III. Výkon geodetických služeb v podzemí
- IV. Záchranné a havarijní práce v podzemí
- IV. Exekuční činnost (1,5 – 6 tis. Kč)
- V. Výkon služby ve válečné oblasti, letci
(2 – 8 tis. Kč)

PŘÍPLATEK ZA VEDENÍ

- Stanovuje se % z platového tarifu nejvyššího platového stupně platové třídy
- Procenta stanovuje příloha k zákonu o státní službě
- Odstupňováno podle funkcí a charakteru správního úřadu

- Např. ŘO – 30 – 40%
- Náměstek pro řízení sekce – 40 - 50%

PLATOVÉ TŘÍDY - PŘÍKLAD:

- Tvorba celostátní koncepce azylové a migrační politiky včetně integrační politiky vůči cizincům, pobyt cizinců a ostraha hranic - 14
- Tvorba koncepce bezpečnostní politiky státu - 15
- Tvorba celostátní koncepce v oblasti loterií a jiných podobných her - 13
- Zpracovávání vývojových analýz a rozborů ucelených oblastí výkonu veřejné správy a jejich vyhodnocování z ekonomických, právních, kvalitativních, organizačně-technických hledisek?- 12 třída
- Dohled nad realizací operačního nebo dotačního programu, vyhodnocování realizace .. A navrhování změn v dotačním programu - 12

OMEZENÍ PODNIKÁNÍ

§ 81

Státní zaměstnanec nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů obchodních korporací provozujících podnikatelskou činnost, s výjimkou případů, kdy byl do těchto orgánů vyslán služebním orgánem;

vyslaný státní zaměstnanec jedná v těchto orgánech jako zástupce státu, je povinen prosazovat jeho zájmy a nesmí od příslušné obchodní korporace pobírat odměnu, nestanoví-li zákon jinak.

Zákaz pobírat odměnu trvá i v době po skončení služebního poměru.

VÝDĚLEČNÁ ČINNOST

Státní zaměstnanec může vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu podle tohoto zákona pouze s předchozím písemným souhlasem služebního orgánu; toto omezení neplatí v případech podle § 64 a 65 a při výkonu vazby. Toto omezení se rovněž nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou, ...

a na správu vlastního majetku

POLITICKÁ AKTIVITA

- § 80

Představený nesmí po dobu trvání služebního poměru vykonávat žádnou funkci v politické straně nebo v politickém hnutí.

ZÁKAZ KONKURENCE (OMEZENÍ „REVOLVING DOOR“ EFEKTU)

1) Vláda může v rámci systemizace stanovit služební místa představených, pro která lze stanovit nebo sjednat zákaz konkurence. Vláda může v rámci systemizace dále stanovit služební místa státních zaměstnanců, na kterých se rozhoduje o zadávání veřejných zakázek nebo při výkonu práv a povinností zprostředkovatele při realizaci dotační politiky, pro která lze stanovit nebo sjednat zákaz konkurence.

